

К.е.н. Чернодон В.І.

Вінницький інститут економіки Тернопільського національного
економічного університету

ДО СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА

Основними організаційно-економічними засадами визначення перспектив розвитку садівництва у Вінницькій області є великі внутрішні потреби в плодах, ягодах і продуктах їх промислової переробки. Природноекономічні умови області є досить сприятливими для успішного розвитку садівництва. Зважаючи на це, основними аргументами активізації розвитку садівництва у досліджуваній області є: потужний ринок садівницької продукції, ґрунтово-кліматичні умови дозволяють вирощувати майже всі плодові та ягідні культури помірного клімату, радикальне розширення кількісних параметрів промислового садівництва тісно пов'язане зі збільшенням робочих місць у сферах як виробництва плодів і ягід, так і їх промислової переробки, а також економія транспортних витрат на завезення цієї продукції з інших регіонів. У сукупності це дає підстави забезпечення інтенсивного напрямку розвитку галузі. Що в свою чергу забезпечить збільшення виробництва плодів і ягід, зосередження його переважно у спеціалізованих сільськогосподарських підприємствах. Розроблена, на основі програм садівницьких підприємств Регіональна програма розвитку на період 2007-2012 років передбачає прискорене впровадження досягнень науково-технічного прогресу і найсучасніших технологій у виробництво.

Досягнення поставлених завдань здійснюватиметься за рахунок:

- створення насаджень нового типу, зокрема садів короткого циклу, які вступають у плодоношення на 2-3 рік після садіння і забезпечать врожаї на рівні 25-40 т/га;

- широкого впровадження у виробництво нових перспективних сортів плодових і ягідних культур, зокрема, імунно-стійких проти найбільш поширених хвороб;

- поліпшення породної структури насаджень згідно з цільовим призначенням продукції;

- механізації виробничих процесів та обмеженого застосування агрохімікатів з метою одержання екологічно чистої продукції для дитячого харчування;

- надання методичної та практичної допомоги фермерським, приватним та особистим господарствам населення у забезпеченні матеріально-технічними засобами і садивним матеріалом.

Відправним етапом обґрунтування перспектив розвитку садівництва є обсяги потреб населення в конкретних видах продукції. Основними вихідними даними є врахування кількісного складу населення та чинних норм споживання продукції. При опрацюванні Державної програми відновлення садівництва, виноградарства, розсадництва і виноробної промисловості України було враховано норму споживання плодів і ягід однією людиною в рік – 82 кг , у т.ч. 79 кг тих, що вирощуються в Україні, і 3 кг – цитрусових (імпорт). Передбачається, що в перспективі така норма споживання плодів і ягід відповідатиме платоспроможному попиту населення на даний вид продукції.

Отже, величину площ плодоягідних насаджень у сільськогосподарських підприємствах Вінницької області на перспективу обчислюємо в такій послідовності: а) площі плодоносних насаджень - обсяг виробництва плодів і ягід ділимо на врожайність – 447,5 тис.т. / 25 т/га; б) загальна площа насаджень визначається за коефіцієнтом – $1,32 \times 17,9$ тис.га = 23,6 тис.га; площа молодих насаджень $(23,6 - 17,9) = 5,7$ тис.га, що становить

24% до загальної площі насаджень. Крім того, в плані планомірного відтворення насаджень в обсязі 7% (за нормативом) площі плодоносних насаджень щорічно потрібно закладати нові їх елементи на площі 1 тис.га. Щорічно протягом перспективи, що розглядається, передбачається закладати нові сади на площі 2,3 тис.га.

Враховуючи надто високу трудомісткість виробництва плодів і ягід у невеликих особистих господарствах населення, садівництво в цій категорії господарств у ближчій перспективі лише стабілізується. Основна увага спрямовуватиметься на розвиток садівництва в різних типах сільськогосподарських підприємств, зокрема фермерських господарствах. У цій категорії господарств передбачається розширити площу плодкових і ягідних насаджень на 1,7 тис. га (або у 3,4 рази). Щоб у 2012 р. в сільськогосподарських підприємствах області було 23,6 тис. га плодкових і ягідних насаджень, потрібно протягом 2007-2012 рр. закласти нові насадження на площі не менше 3,5-4,5 тис. га (для точного обрахунку такої площі потрібно скласти щорічні детальні садообороти насаджень).

Отже, потреба інвестицій на створення плодово-ягідних насаджень у сільськогосподарських підприємствах Вінницької області на період до 2012 року становитиме: а) на розширення площі насаджень – 6 тис.га x 37,6 тис.грн. = 225,6 млн грн; б) на відтворення – відповідно 8 тис.га x 37,6 тис.грн. = 300,8 млн грн.; в) разом - 526,4 млн грн, або щорічно – 105,3 млн грн.

Системне виділення інвестицій на створення (відтворення) насаджень та формування інших елементів виробничої інфраструктури є неодмінною умовою всебічної інтенсифікації виробництва плодів і ягід [2, с.14]. Звідси, як у конкретному сільськогосподарському підприємстві, так і в регіоні та загалом в країні, важливого значення набуває обґрунтування необхідних обсягів інвестицій та ефективного їх використання. Стабільність

функціонування промислового садівництва досягатиметься лише за умов постійного вкладання інвестицій в основний капітал галузі.

Обсяги необхідних інвестицій обчислюються на основі чинних нормативів питомих капітальних вкладень на створення насаджень і нормативної структури основних засобів виробництва в галузі та найповнішого врахування комплексу технологічних, організаційних складових мікро середовища.

Прогнозований обсяг інвестицій на створення промислового саду в кожному сільськогосподарському підприємстві, як і в регіоні, обчислюється як пересічна величина таких питомих вкладень по культурах або породних групах залежно від запланованої породної структури насаджень.

Враховуючи рекомендовану для сільськогосподарських підприємств приміської зони породну структуру промислових садів (притаманна для багатьох підприємств Вінниччини) обґрунтовано середній норматив інвестицій на створення 100 га промислового саду в обсязі 8,5 млн грн.

З метою поліпшення породно-сортової структури плодоягідних насаджень господарств суспільного сектору відповідно до потреб ринку доцільно збільшити питому вату ягідників у загальній площі насаджень до 3-5%. Економічно доцільно створювати промислові насадження ягідників площею 20-30 гектарів і більше в зонах, де є плодпереробні підприємства в приміських господарствах. Ягідні культури забезпечують окупність капітальних вкладень і стають, таким чином, важливим джерелом їх нагромадження. Це одне з надійних внутрішніх резервів інвестицій у створення плодкових і ягідних насаджень. Варто зазначити, що, наприклад, польські фермери-садівники набагато краще ніж вітчизняні сільгоспвиробники, використовують інвестиційні властивості ягідних культур. Якщо у валових зборах садівницької продукції в Україні частка ягід не перевищує 1,5 - 2%, то в Польщі – 15 - 20% [1, с.102].

Вінницька область повинна стати надійним експортером свіжих плодів і ягід та продуктів їх промислової переробки. Саме цю позиція покладена в основу Регіональної програми розвитку садівництва.

Література:

1. Шестопаль О.М., Єрмаков О.Ю., Баюра Д.О. Агропромислова інтеграція у садівництві в умовах формування ринкових відносин // Садівництво. - 1995. - Вип. 44. - С.95-102.

2. Шестопаль О.М. Проблема інвестицій у створення (відтворення) промислових садів і основні напрямки її вирішення // Економіка України. - 2004. - № 10.